

168 aastat Tallinna-Rossini

1826

Kümme aastat pärast “Sevilla habemeajaja” maailmaesietendust hakkab seda mängima ka *Revaler Theater*. Euroopat ja Ameerikat on tabanud Rossini-vaimustus ning Eestimaa väikeses provintsiteatris juhtub midagi sama laadset: kõrvu “Sevilla habemeajajaga” on mängukavas veel kaks sama autori ooperit, “Tancred” ja “Varastaja harakas”. Toomkooli muusikaõpetaja Carl Gödicke juhatab etendusi, orkestris mängib 11 meest. Literaat Georg Julius Schultz-Bertram on “Uusbalti skitsides” kirjutanud tookordsetest lauljatest. Rosina, madame Schwerin, olnud “väike ja mitte eriti kaunis, kuid laulis meie arusaamist mööda taevalikult”. Krahv Almaviva, itaallase Bianchi saksakeelne häälendus jätnud soovida. “Seevastu Figaro, härra Beyer, ehkki silmapaiste vopsisõber, oli ometi kogu publiku lemmik.” — Tänaसे tallinlasele jääb see vana teater oma tohutu reper-tuaari ja kiiresti vahetuvate truppidega omamoodi mõistatuseks... Kuid tookord seda armastati. Ilmselt aitas teater väikese linna vaimu elus hoida ning minevad-tulevad lauljad ja näitlejad Euroopaga kultuurisidet pidada. Kuni maarahvaski siit endale teatrihaiguse külge sai...

1922—1926

Valmivad “Sevilla habemeajaja” esimesed lavastused Estonia Teatris. Kui just päris esimesed ooperikatsetused 1908—1916 välja arvata, siis toetub teater algusest peale oma rahvuslikule trupile. Viisirikas ja efektne, kuid vokaal-

tehnikalt, ansamblitelt, tempodelt jne. lauljatele riskantne Rossini ongi nende taseme üks õigetest ja nõudlikest hindajaist. Estonia vanimad Rossini-lauljad — Olga Mikk-Krull, Made Päts-Jakobson, Aleksander Arder, Benno Hansen, Karl Viitol — on Itaalia-Rootsi-Peterburi tunnustatud pedagoogidelt saanud ettevalmistusega. Sellele vaatamata et üks väheseid isekasvanuid, tenor Alfred Sallik, 1922.a. Figaro baritonipartiid laulma peab (lauljaid lihtsalt ei jätku), jäävad kompetentne dirigent ja repetiitor Artur Kapp ning arvustaja Artur Lemba tulemusega rahule. Edaspidi õppimisvõimalused avarduvad. 1920/1930. aastail saavad Estonia noored lauljad end lisaks Tallinna Konservatooriumile harida kahes mainekas erastuudios, kus õpetust jagavad endised maailmalauljad Barbara Malama (sh. Miliza Korjuse pedagoog) ning Armada degli Abbati. Viimase juures õpivad Ida Loo (Rosina), Aarne Viisimaa (Almaviva), Artur Rinne (üllatuslikult isikupärane Figaro). Malama juures saavad koolitust hiljem debüteeriv Veera Nelus (Rosina) ja Georg Taleš (Figaro). 1930. aastate II poolel saavutab vana, 1926.a. lavastus vokaalse kõrgtaseme ja ansambllilise terviku. Seda märkavad mitmed tookordsed külalisesinejad.

1943

Tuleb Eino Uuli lavastajanägemus “Sevilla habemeajajast”. Koosseisud on suurenenud, igas osas esineb 2—3 solisti. Paljutootavad on Jaan Haabjäre Almavivana ja eriti Andrei Christiansen

Figarona. Oma austajaid üllatab ka ooperitähit Milvi Laid Rosina osas. Lavastus on otsekui sõjaajale vihuti nii vaikub ka lustlik, et Woldemar Mettus saab retsensioonis (“Eesti Sõna”, 29. I 1943) publikut õpetama kiiremini naerma — nii minevat etendusest vähem kalutuma!... Paraku kestab see rõõm teatris vaid järgmise aasta märtsini.

1948

Taas tuttav Rossini, kuid sõjaajal ajal. Kui palju kaotusi: teenekas Bartolo — Karl Viitol — märtsipommitanud hukkunud; Ida Loo-Talvari, Aarne Viisimaa, Milvi Laid, Andrei Christiansen Eestist põgenenud; Jaan Haabjäre vana elu lõpetanud... Eino Uuli positsioon teatris on äärmiselt ebakindel, kõrgemad instantsid muretsevad estoonsüste madala klassiteadlikkuse pärast. Kuid Estonia on veel Ott Raukas — dr. Bartolo, on Aaro Pärn — Basilio. Figaro laulavad Georg Taleš ja Tiit Kuusik-Rosinat — Veera Nelus. Viimaste talent särab kustumatu legendina aastatuimneid. Lavastuses peavad nad aga ületama Georgi Tugolessovi üpris problemaatilise, armastusele sotsiaalseid suhteid eelistava lavastajaidee.

1971

Üks tookordse Estonia mängukava koostamise põhimõtteid leida mitte keesisust ka vähetuntud teostest aitab lavastada Rossini “Türklaste Itaaliast”. Selle pärisbuffo (“Sevilla habemeajajas”) on ju ka lüürikat!) lavalettoomine on dirigent Neeme Järvi, lavastaja Paul Maggi ja kunstnik Eldor Renteri õnnelik leid. Uus “vägev põlvkond” lauljaid (kes enamuses Aleksander Arderi, Linda Sauli ja Jenny Siimoni, tolleaegse hulu-pedagoogi ümber kullafondi õpilased), on veel noor. Margarita Voites, Tiina Jaaksoo, Teo Maiste, Mati Palm, Uno Kreen, Woldemar Kuslap, Tiit Tralla naudivad proove, kus dirigent ja lavastaja loovad mingi seletamatu vabaduse õhkkonna. Rossini-traditsioonide taastamise seisukohalt on see lavastus Estonia tegevusloos väga tähtis.

1994

“Sevilla habemeajaja” saab teoks Eesti-Rootsi ooperimeeskonna koostöös. Milline on tulemus? — Asja-oludest tulenevalt ootab publiku kriitikute arvamust, mitte arhivaari silme.

VILMA PALMA

“Sevilla habemeajaja” 94: Figaro (Taimo Toomast) kiusab Bartolot (keda pole näha). Ambrogio (Villu Valdmaa), Berta (Leili Tammel) ja kogu ülejäänud seltskond on keeletu.

Foto: Harri Rospu